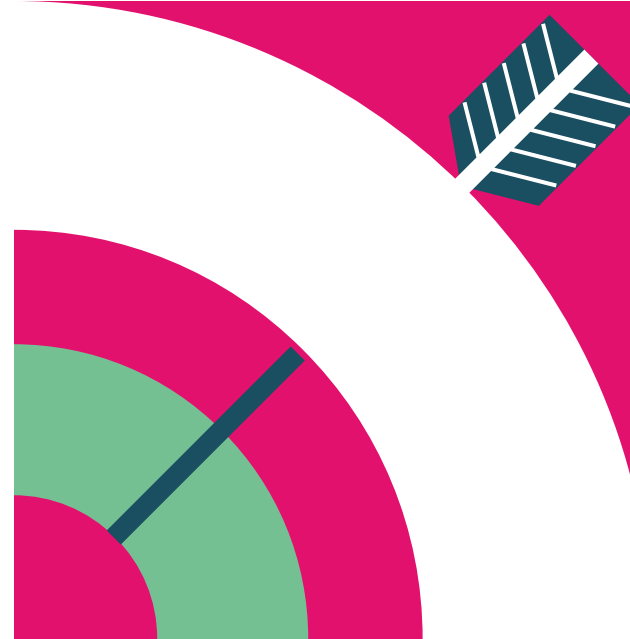
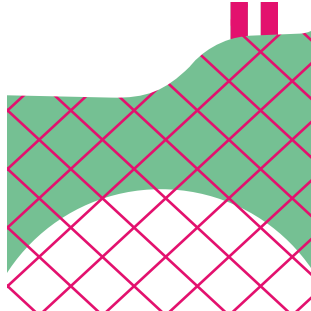
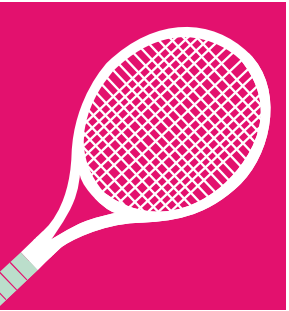


TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI SPOR HABERCİLİĞİ EL KİTABI



Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği

El Kitabı

© 2025 BM Kadın Birimi. Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının tüm hakları Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi'ne (BM Kadın Birimi-UN WOMEN) aittir.

Bu yayın, BM Kadın Birimi'nin yazılı izni alınmadan, kısmen veya tamamen kopyalanamaz, çoğaltılamaz veya yayımlanamaz. İlgili kaynağa atıf yapılması koşuluyla yayından alıntı yapılabilir.

BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi. (2025). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği El Kitabı, Ankara.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği El Kitabı, BM Kadın Birimi'nin "Nesiller Boyu Eşitlik: Eşit Bir Gelecek İçin Kadın Haklarının Gerçekleştirilmesi" kampanyasının hedefleriyle uyumludur.

Bu yayında ifade edilen görüşler, yazarlarına ait olup BM Kadın Birimi'nin, Birleşmiş Milletler'in veya BM ile bağlantılı kuruluşların görüşlerini yansıtmak durumunda değildir.

Yazar: Doç. Dr. Burcu Şimşek

Yayına hazırlayanlar: BM Kadın Birimi

Tasarım: DWT Mandalina Reklam Ajansı

Tarih: Temmuz 2025

Bu çalışma, **Tüpraş**'ın desteği ile HeForShe Türkiye ve Fenerbahçe Spor Kulübü iş birliğiyle 2018 - 2025 yılları arasında yürütülen "Türkiye'de Sporda ve Spor Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi" çerçevesinde geliştirilmiştir.



Önsön

ÖNSÖZ

2025 yılı kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi açısından en önemli tarihi ve küresel belgelerden biri olan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nun kabul edilışinin 30. yılı. 1995’ten bu yana, Pekin Eylem Platformu’nun 12 kritik alanında önemli kazanımlar sağlansa da hedeflenen düzeye henüz ulaşamadı. Bu alanlardan biri olan medya, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaşması ve kadınların güçlenmesi için kritik öneme sahip. Bu çerçevede spor medyası da bu süreçte dönüştürücü bir rol üstlenerek eşitlikçi bir perspektifin yaygınlaşmasına katkı sağlayabilir.

Spor, sadece fiziksel bir aktivite alanı olmanın ötesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada etkili bir araçtır. Kadınların liderlik becerilerini artırmak, görünürlüklerini sağlamak ve rol modelleri ile ilham vermek için güçlü fırsatlar sunar. Spor ekosistemindeki tüm paydaşlar - sporcular, antrenörler, kurumlar ve medya profesyonelleri - birlikte, kapsayıcı ve eşitlikçi bir spor ekosistemini inşa edebilirler.

BM Kadın Birimi, 2020 yılında küresel “Nesiller Boyu Eşitlik için Spor Girişimi”ni başlattı. Bu girişim kapsamında belirlenen “Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri”, kadınların sporda güçlenmesini sağlamakla kalmayıp, spor kurumlarının toplumsal sorumluluk çabalarını da destekler nitelikte.

BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi olarak, 2018 yılından bu yana HeForShe Hareketi kapsamında, Tüpraş’ın desteğiyle Fenerbahçe Spor Kulübü ile yürüttüğümüz iş birliği de bu girişimin Türkiye’deki ilk ve öncü yansımalarından biri olma

özelliğini taşıyor. Bu ortaklık, “Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri” doğrultusunda spor kulüplerinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda dönüşmesine yönelik kapsamlı bir model sunuyor. 2021 yılında, bu model doğrultusunda, spor ekosistemindeki kurumların toplumsal cinsiyete duyarlı uygulamaları hayata geçirebilmeleri amacıyla [‘Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Kurumu Rehberi’ni](#) geliştirdik.

Bu kez de, Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri’nin dördüncüsü olan **“spor medyasında kadınların eşit katılımını ve önyargılardan bağımsız temsiliyetini teşvik etmek; zararlı toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ortadan kaldırmak ve olumlu rol modellerini öne çıkarmak”** prensibine yönelik olarak Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği El Kitabı’nı hazırladık. Bu el kitabı, özellikle spor medyasında kadınların eşit katılımını teşvik eden, zararlı kalıp yargıları yıkan ve olumlu rol modelleri öne çıkaran bir kaynak olmayı amaçlıyor.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesindeki değerli iş birliği için Tüpraş’a ve Fenerbahçe Spor Kulübü’ne içten teşekkürlerimizi sunuyoruz. Sporun dönüştürücü gücüne inanarak toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen bu öncü kurumların katkıları, spor ekosisteminde kalıcı ve anlamlı bir değişim yaratma yolunda önemli bir adımdır. Bu ortak çabanın, sporda ve toplumun her alanında daha kapsayıcı ve eşit bir gelecek inşa etme yolunda ilham verici bir örnek teşkil edeceğine inanıyoruz.

Zeliha Ünal
Ülke Direktör Yardımcısı
BM Kadın Birimi Türkiye Ofisi

iÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

Giriş	8
Sporda Toplumsal Cinsiyeti ve Eşitliği Anlamak	9
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru	9
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Anlatıları Çoğaltmak	10
Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği	11
Dil	12
Kaynak seçimi.....	13
Görsel Kullanımı.....	14
Kesişimsellik	15
Tersine çevirebilirlik.....	16
Çaba gösterenleri temsil.....	17
İyi Uygulama Örneği	18
Fenerbahçe Spor Kulübü Medya Grubu ile Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Çalışması.....	18
Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Kontrol Listem.....	20
Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Prensiplerim.....	21
KAYNAKÇA	22

Giriş

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği El Kitabı, UN Women Türkiye HeForShe Hareketi'nin Tüpraş'ın desteği ile Fenerbahçe Spor Kulübü ile yürüttüğü **"Türkiye'de Sporda ve Spor Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi"** kapsamında, uluslararası kaynaklardan yararlanılarak ve yürütülmüş olan toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliği atölyelerinde elde edilen verilerle hazırlanmıştır.

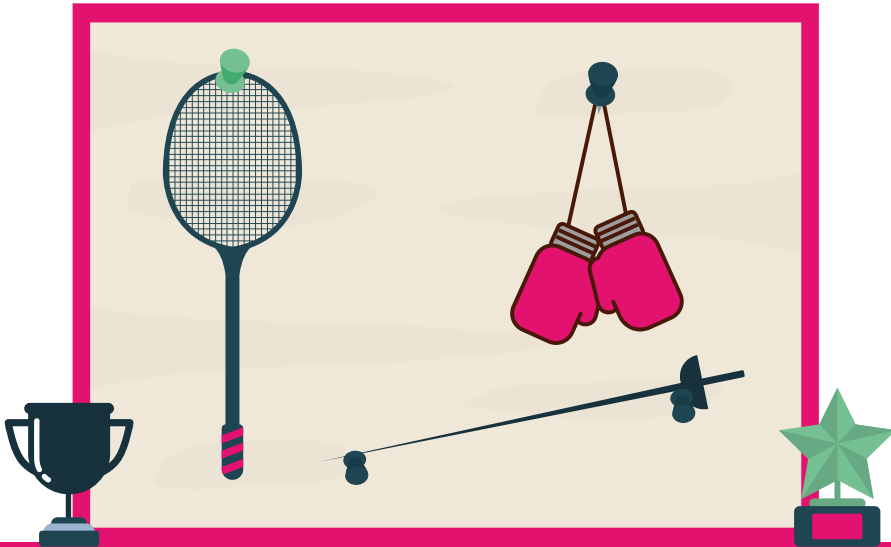
Bu el kitabı, spor haberciliği yapan ya da yapmayı hedefleyen medya çalışanlarının kullanımı için toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliğine dair ana hatlara dikkat çekmek üzere oluşturulmuştur.

Kitap, spor haberciliği yapan medya çalışanlarına rehberlik ederken; televizyon, radyo, dijital medya ve sosyal medya alanlarında çalışan tüm gazeteci, editör, sunucu, grafiker ve içerik üreticileri için bir referans niteliğindedir.

Amacı, **spor medyasında toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını artırmak ve iyi uygulama örneklerini çoğaltmaktır.**

Bu el kitabı, tüm medya çalışanlarının her zaman yanında taşıyabileceği pratik bir rehber olarak tasarlanmıştır. Öne çıkan noktalar kutular içinde belirtilmiş, kontrol listeleri ve pratik öneriler ile desteklenmiştir.

Akışın dayandığı kaynaklar ileri okumalar için, el kitabının sonunda yer almaktadır.



Sporda Toplumsal Cinsiyeti ve Eşitliği Anlamak

Spor, toplumsal cinsiyet eşitliğinin savunuculuğunun yapılması gereken önemli alanlardan biridir. Gerek kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi gerekse toplumsal cinsiyet normlarının ve kalıp yargılarının eşitlik yönünde değiştirilebilmesi için spor elverişli bir bağlam sunar. Dolayısıyla, sporcuların her tür medya platformunda nasıl sunulduğu, betimlendiği, görüntülendiği, görselleştirildiği ve onlar hakkında nasıl konuşulduğu ulusal ve uluslararası düzeyde öneme sahiptir.

Kadın sporcuların sadece fiziksel görünüşleri ile değil, yetenekleri ve başarılarıyla öne çıkarılması gerekir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru

Kadınlar ve erkekler, tek tip bir kimliğe indirgenemez. Her bireyin kimliği; ırk, sınıf, etnisite, din, milliyet, kültür ve cinsel yönelim gibi çeşitli toplumsal belirleyiciler tarafından şekillenir. Bu faktörler, bireylerin toplum içindeki deneyimlerini ve karşılaştıkları fırsatları etkiler. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanırken tüm kimlik bileşenlerini dikkate almak önemlidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın¹ (Küresel Amaçlar) 5. maddesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamayı hedefler ve bunun kamusal, özel ve tüm yaşam alanlarında mücadele gerektirdiğini vurgular.

Cinsiyet (Biyolojik):

Doğumda atanan bir kategoridir ve bir kişinin kadın, erkek ya da interseks olduğuna işaret eden biyolojik özelliktir (WHO, 2024).

Toplumsal Cinsiyet:

Toplumsal düzenin atfettiği kadınlık ve erkeklik rollerinin kabulüne vurgu yapan ve bu düzene zorlayan kültürel bir yapıyı anlatan kavramdır. Toplumsal cinsiyet, toplumun beklentilerine göre kadın ve erkek rollerinin yeniden üretilmesini sağlamaktadır (HÜKSAM, 2021).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği:

Tüm bireylerin kamusal ve özel yaşamın her alanında eşit haklar, fırsatlar ve sorumluluklara sahip olması anlamına gelir. Bu eşitlik, bireylerin biyolojik cinsiyetlerinden bağımsız olarak tüm alanlara ayrımcılığa uğramadan tam ve eşit şekilde katılabilmesini içerir. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) birinci maddesi, kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin kadınlara tanınmasını güvence altına almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları:

Bireylerin cinsiyetleri üzerinden şekillenmektedir. Kız çocuklarının narin, hassas, duygusal, pasif, içine kapanık, oğlan çocuklarının sert, güçlü, mert, aktif olması gerektiği gibi genellemelere dayanır (HÜKSAM, 2021). Olumsuz kalıp yargılar ve ayrımcı yaklaşımlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebep olarak, olumlu yönde değişimin önünü keser (UN Women, 2020).

¹<https://turkiye.un.org/tr/sdgs>

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Anlatıları Çoğaltmak

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, yalnızca kadınların veya erkeklerin temsiliyle değil, yaygın anlatıların değiştirilmesiyle mümkündür. Kadın ve erkek kategorileri arasındaki kalıp yargılar, dil aracılığıyla pekiştirilir ve sürdürülür. Bu nedenle, kapsayıcı ve ayrımcılık karşıtı bir dil benimsemek, eşitlikçi anlatıları yaygınlaştırmak ve kalıp yargılara dayalı hikayeleri değiştirmek önemlidir. Kullanılan dilin, temsil biçimlerinin ve medya anlatılarının çeşitliliği artırması, toplumsal cinsiyet eşitliği için güçlü bir adımdır.



Kendinize sorun:

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farkına dair medyadan iyi ve kötü bir örnek ne olurdu?



Hayatımda benden toplumsal cinsiyete bağlı beklenenler neler? Bunların ne kadarı biyolojik cinsiyetim ile ilgili?



Spor haberlerinde kadınları ve erkekleri nasıl temsil ediyorum?



Toplumsal cinsiyet eşitliğini yaygınlaştırmak için neler yapabilirim?



İlham alın:
Hikayelerin gücü

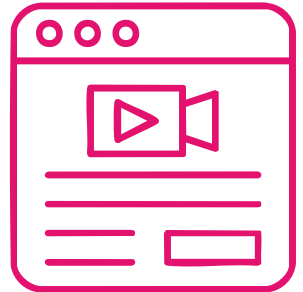
Aşağıda linkleri verilen dijital hikayeleri² izleyerek **cinsiyet, toplumsal cinsiyet** ve **toplumsal cinsiyet eşitliği** üzerine düşünebilirsiniz...

Hikayelerde ne duyuyorsunuz?

[Hikaye 1](#)



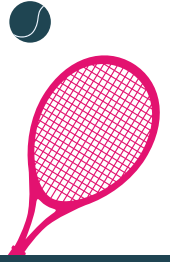
[Hikaye 2](#)



² Bu dijital hikayeler UN Women ve Hacettepe Üniversitesi İletişim Bilimleri Bölümü Dijital Hikaye Anlatımı Atölyesi işbirliği ile yürütülmüş olan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele için 16 Günlük Aktivizm" etkinliği kapsamında gerçekleştirilmiştir. "Turuncu Dijital Hikayeler" koleksiyonunda diğer dijital hikayelere erişim için: <https://digitalstoryhub.org/filter/gender/Turuncu-Dijital-Hikayeler-Doyasiya-Kadiniz-Gonlumuzce-Variz>
<https://digitalstoryhub.org/filter/gender/Turuncu-Dijital-Hikayeler-Elinin-Hamuruyla-Adam-Gibi>

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği

Toplumsal cinsiyet, spor ve medya ilişkisi bağlamında, [Uluslararası Olimpiyat Komitesi \(IOC, 2024\)](#) üç soruna dikkat çekmektedir:



Kadınların sporda kısıtlı temsili:

Kadınların sporu ve sporcu kadınlar konusunda küresel çapta kısıtlı temsil söz konusudur. Kaynakların ve ilginin çoğunluğu erkeklerin spor faaliyetlerindedir. Toplumsal cinsiyet bazlı uçurumun kapanması için çaba aşıkardır ancak henüz toplumsal cinsiyet dengesinin sağlandığını söylemek zordur.

Kadınların görünmez kılınması:

Sporcu kadınların saha dışındaki yaşantılarına (fiziksel görünüşleri, giyimleri ve kişisel yaşantıları) orantısız bir şekilde odaklanma söz konusudur. Spor faaliyetlerindeki performansları ve yeteneklerinin önüne görünüşleri geçirilmektedir. Kadınların sporu genellikle bir niteleyici ile sunulmaktadır. Örneğin, yaygın olarak kadınların oynadığı futbola kadın futbolu denirken, erkeklerin oynadığı futbol için böyle bir niteleme kullanılmıyor olması belirgin bir sorundur.

Kadınların toplumsal cinsiyetine odaklanılması:

Sporcu erkeklerin tersine, sporcu kadınların öncelikli olarak kadın olmasına (biyolojik cinsiyet) ya da toplumsal cinsiyetine (eş, anne, feminen) odaklanılarak, sporcu kimliklerinin arka plana itilmesi yaygındır. Sporcu olarak becerileri ve başarılarının görünür kılınması arka planda kalmaktadır.

Seçim

Sizin!

Haber, bir seçme sürecidir. Hangi olayın haber değeri taşıdığı, nasıl sunulacağı ve kime yer verileceği medya mensubu tarafından belirlenir. Spor haberciliğinde bu seçimlerin kamu yararı göz önünde bulundurularak yapılması eşitsizliklere karşı çok büyük önem taşımaktadır.

Düşünün:

Medyada daha çok hangi spor dalları öne çıkıyor? Neden?

Kadın sporcuların haber değeri nasıl belirleniyor?

Toplumsal cinsiyete duyarlı habercilik konusunda, çeşitli uluslararası kaynaklar (IJF, 2024; IOC, 2024) aşağıdaki başlıklara dikkat çekmektedir:

1. Dil:

Toplumsal cinsiyet nötr dil, kapsayıcı dil kullanımı ile belirgin bir cinsiyet ya da toplumsal cinsiyete referans vermeden dil kullanımına işaret eder (EIGE, 2018). Kapsayıcı dil, ayrımcı ifadeler içermez. Kadınları ve erkekleri eşit konumda görür ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını azaltmaya katkı sağlar (UN WOMEN, 2017). Ayrımcı ifadeler ve tanımlamalardan uzak, damgalama ve etiketleme içermeyen bir dil kurmak, toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliği için vazgeçilmezdir. Ancak, haber ile aktarılacak olan hikayenin dilini, kapsayıcı bir düzeye ulaştırmak için, gündelik hayat ve çalışma ortamında kullanılabilen cinsiyetçi ifadeleri de kullanmayı bırakmak önemlidir.



“Kadınlar toplumsal cinsiyetlerinden fazlasıdır ve erkekler de sadece sporcu değildirler. Tamamı dolu yaşantıları ve çeşitli ilgileri olan insanlardır”
(IOC, 2024, s. 13)



Dil Kullanımı

Dil, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici veya engelleyici olabilir. Haberlerde kullanılan ifadelerin kapsayıcı olması önemlidir.



Ne yapabilirim?



Sporun cinsiyetsiz olduğu noktasından hareket edin.

✗ Olumsuz örnek: kadın futbolu

✓ Olumlu örnek: Futbol Kadın Takım Maçları veya Futbol Erkek Takım Maçları

Spor medyasında üstlenilen görevlerin de cinsiyeti olmadığını akılda tutun.



Pratik Öneri: “Kameraman” yerine “Kamera Operatörü” gibi cinsiyetsiz terimler kullanın.

Kadın sporcuların verdikleri mücadeleyi erkek sporuna atfedilen fiziksel güç ile anlamayı seçin.

✗ Olumsuz örnek: “Kadın Naim”

✓ Olumlu örnek: “Halterde kadınların gücü”

Sporcuların bedensel özelliklerinden hareketle cinsiyetçi sıfatlar kullanmak yerine cinsiyet nötr ifadeler kullanın.

✗ Olumsuz örnek: “Dişi Kaplan”, “Kız gibi”, “Adam adama rekabet” vb.

✓ Olumlu örnek: “Kararlılıkla mücadele eden”, “teke tek rekabet” vb.

2. Kaynak seçimi:

Medya, hangi sesleri öne çıkardığıyla da toplumsal cinsiyet algısını şekillendirir. Küresel Medya İzleme Projesi’ne göre [Global Media Monitoring Project]³ haberlerde görünen, duyulan ya da dinlenen kişilerin %24’ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Bunlara dikkat edin:



- Erkek uzmanlar kadar kadın uzmanlara da yer verin.
- Sporcuların kişisel yaşamlarına değil, başarılarına da odaklanın.

Kendinize sorun:

Haberlerinizde en son ne zaman bir kadın uzmana yer verdiniz?



³ Global Media Monitoring Project , 2020, <https://whomakesthenews.org/gmmp-2020-final-reports/>

3. Görsel Kullanımı:

Bir kare, tek bir bakışta güçlü mesajlar iletebilir. Ancak, kullanılan görsellerin toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde dikkatlice seçilmesi gerekir. İşte spor haberciliğinde görselleri toplumsal cinsiyet duyarlılığı ile kullanmanın yolları:

Ne Yapmalısınız?

- **Sporcunun yeteneğini ve performansını öne çıkarın.** Kadın veya erkek sporcuların fiziksel özellikleri yerine, sahadaki becerileri ve çabaları odak noktası olmalıdır.
- **Takım ruhunu vurgulayın.** Tek bir sporcuya odaklanmak yerine, takım çalışmasını gösteren kareler kullanın. Spor, bireysel başarıdan çok daha fazlasıdır!
- **Dengeyi gözetin.** Haberlerinizde kadın ve erkek sporcuları eşit şekilde temsil edin. Görsellerinizde yalnızca tek bir cinsiyeti öne çıkarmaktan kaçının.
- **Spor herkes içindir!** Belirli bir spor dalının sadece kadınlara veya erkeklere uygun olduğu algısını besleyen görsellerden kaçın. Herkesin her branşta başarılı olabileceğini gösterin.

Ne Yapmamalısınız?

- **Cinsiyetçi kalıp yargıları destekleyen görseller kullanmayın.** Sporcuları yalnızca cinsiyetleriyle betimleyen veya onları edilgen biçimde temsil eden görseller yerine, performanslarını, emeğini ve rol model niteliğini yansıtan görseller tercih edin.
- **Beden odaklı çekimlerden kaçın.** Sporcu vücutlarının belirli bölgelerine odaklanan, onları nesneleştiren görseller yerine, sporun ruhunu yansıtan kareleri tercih edin.



Getty Images, Birleşik Krallık'taki Kadınların Spor Fonu iş birliği ile **"Kadın Sporunun En İyileri"** koleksiyonunu oluşturmuştur. Bu koleksiyon, dünyanın en iyi sporcu kadınlarının hareket halindeki görsellerinden oluşmaktadır (IOC, 2024, s. 14).

www.gettyimages.co.uk/resources/sportingwomen adresindeki görsellerden ilham alabilir, kendi çektiğiniz, oluşturduğunuz görsellerde toplumsal cinsiyet dengeli bir yaklaşım benimseyebilirsiniz.

Görsel Seçimi İçin Hızlı Kontrol Listem:

✓ Sporcuların performansını mı gösteriyor?

✓ Takım ruhu ve çeşitlilik vurgulanıyor mu?

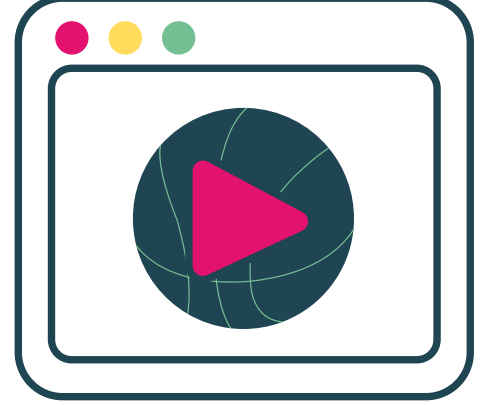
✓ Kadın ve erkek sporcular eşit şekilde mi temsil ediliyor?

✓ Cinsiyetçi ve kalıp yargılar içermeyen bir bakış açısı var mı?

4. Kesişimsellik:

Sporcuların toplumsal cinsiyetleri kadar, yaşları, kültürleri, etnik kökenleri, dinleri, cinsel yönelimleri, uzmanlık alanları, görüntüleri ve milliyetleri farklıdır. Tüm bu kesişimselliklerin temsil ediliyor olmasına özen göstermek rol modellerin benimsenmesi için önemlidir.

Kapsayıcı bir spor haberciliği nasıl mümkün olabilir?



Ne Yapmalısınız?

- **Farklı kimlikleri görünür kılın.** Haberlerinizde yalnızca belirli bir grubu değil, tüm sporcuları temsil etmeye özen gösterin.
- **Çeşitli seslere yer verin.** Kadın sporcuların, azınlık gruplarının veya engelli sporcuların başarılarını ön plana çıkaran içerikler oluşturun.
- **Kesişimselliği vurgulayan hikayeler anlatın.** Örneğin, bir kadın sporcu sadece kadın olduğu için değil, aynı zamanda engelli, mülteci veya genç bir sporcu olduğu için de çeşitli zorluklarla karşılaşabilir. Tüm bu faktörleri dikkate alarak içerik üretin.

Ne Yapmamalısınız?

- **Tek tip başarı hikayelerine bağlı kalmayın.** Spor haberciliğinde sadece erkek sporcuları veya belirli branşları öne çıkarmak, diğer grupları görünmez hale getirebilir.
- **Önyargıları beslemeyin.** “Kadın sporcular duygusaldır”, “Yaşlı sporcular rekabet edemez” gibi kalıp yargıları destekleyen ifadelerden kaçın.

Kesişimsellik İçin Hızlı Kontrol Listem:

✓ Haberlerimde farklı kimliklerden sporcular yer alıyor mu?

✓ Engelli veya dezavantajlı sporcuların başarılarını vurguluyor muyum?

✓ Kapsayıcı bir dil ve anlatım kullanıyor muyum?

✓ Sporun herkes için olduğu mesajını veriyor muyum?



İlham Alın

İyi örnekleri incelemek için uluslararası spor organizasyonlarının kapsayıcılık çalışmalarına göz atabilirsiniz. UN Women, IOC ve Paralimpik Oyunları'nın toplumsal cinsiyet ve eşitlik politikaları iyi bir başlangıç olabilir.

5. Tersine çevirebilirlik:

Bir erkek sporcu hakkında kullanmayacağınız bir ifadeyi, bir kadın sporcu için de kullanmayın. Toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliğinde en etkili yöntemlerden biri tersine çevirebilirlik testidir. Bir haberde yer alan kadın sporcu yerine bir erkek sporcu koyduğunuzda veya tam tersini yaptığınızda anlam değişiyor mu? Eğer haberinizin tonu, içeriği veya vurgusu değişiyorsa, toplumsal cinsiyet dengesini gözden geçirmeniz gerekebilir.



İlham Alın

Okuma önerisi:
Olimpik Atlet Eda
Tuğsuz'un hikayesi

Nasıl Uygulayabilirsiniz?

Eşit sorular sorun.

Bir erkek sporcuya sormayacağınız kişisel soruları, bir kadın sporcuya da sormayın.



Olumsuz örnek: “Özel hayatınız spor performansınızı nasıl etkiliyor?”



Olumlu örnek: “Bu sezonki en büyük hedefiniz nedir?”

Kullanılan sıfatları test edin. Erkek sporcular için “güçlü, lider, savaşçı” gibi ifadeler kullanırken, kadın sporcular için “nazik, azimli, zarif” gibi tanımlamalar yapıyor musunuz?

Haber başlıklarını kontrol edin. Kadın sporcuların başarısını “sürpriz” veya “şaşırtıcı” olarak nitelendiriyor musunuz? Erkekler için “hak edilmiş zafer” gibi ifadeler kullanırken, kadınlar için “beklenmedik başarı” diyorsanız, haberciliğinizi gözden geçirin.



Olumlu ve Olumsuz Örnekler:

- Yanlış kullanım:** “Kadın basketbol takımı beklenmedik bir başarıya imza attı!”
- Eşitlikçi Kullanım:** “X Takımı, şampiyonluk yolunda önemli bir galibiyet aldı.”
- Yanlış kullanım:** “Genç kadın atlet erkek rakiplerini geride bıraktı.”
- Eşitlikçi Kullanım:** “Atlet X, rakiplerini geçerek şampiyon oldu.”

Tersine Çevirebilirlik İçin Hızlı Kontrol Listem:



Kadın ve erkek sporculara eşit sorular soruyor muyum?



Kadın sporcuların başarılarını küçümseyen ifadelerden kaçınıyor muyum?



Haber dili ve başlıkları cinsiyetçi kalıplardan uzak mı?



Erkek sporcular için de aynı anlatım kurallarını uyguluyor muyum?

6. Çaba gösterenleri temsil:

Kazanmak kadar kaybetmek de sporun bir parçasıdır. Önemli olan çaba göstermek ve mücadele etmektir. Belli bir cinsiyetin sadece kaybeden ya da sadece kazanan olarak temsil edilmesi, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yeniden üretebilir.

Ne Yapmalısınız?

- Çabayı ve emeği görünür kılın. Kazananların yanı sıra mücadele eden sporcuların da hikayelerine yer verin.
- Kadın ve erkek sporcuları eşit şekilde temsil edin. Eğer bir cinsiyet sadece “kaybeden” veya “sürpriz kazanan” olarak gösteriliyorsa, bu algıları gözden geçirin.
- Başarıyı sadece madalya ve skorla ölçmeyin. Spor, azim, dayanıklılık ve takım çalışması gibi değerleri içerir. Bu yönleri vurgulayın.

Ne Yapmamalısınız?

- Sadece kazananları öne çıkarmayın. Mücadele eden ve gelişim gösteren sporcuların hikayelerini de paylaşın.
- Sporcuları cinsiyetlerine göre kategorize etmeyin. Erkek sporcuların mücadelecisi, kadın sporcuların ise “duygusal” olarak tanımlanmasına neden olacak dil kullanımından kaçın.



Uluslararası spor organizasyonları, sadece kazananlara değil, mücadele eden sporculara da yer vermektedir. IOC ve Paralimpik Oyunları'nın spor hikayeleri üzerine yaptığı çalışmalara göz atabilirsiniz.

✓ Olumlu ve Olumsuz Örnekler: ✗

✗ **Yanlış kullanım:** “Kadın sporculardan sürpriz başarı.”

✓ **Eşitlikçi Kullanım:** “X Takımı, finale ulaşana kadar büyük bir mücadele verdi.”

Çaba Gösterenleri Temsil İçin Hızlı Kontrol Listem:

✓ **Başarıyı yalnızca madalyalar üzerinden mi tanımlıyorum?**

✓ **Mücadele eden sporcuların hikayelerine de yer veriyor muyum?**

✓ **Kadın ve erkek sporcuların çabasını eşit şekilde mi yansıtıyorum?**

✓ **Başarıyı sadece “kazananlar” üzerinden değil, emek ve gelişim üzerinden de anlatıyor muyum?**

Kendinize sorun:

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını kırmak için işimi yaparken ben ne yapabilirim?



Spor haberini toplumsal cinsiyet duyarlı hale getirmek için çalışma arkadaşlarıma katkı nasıl olabilir?



İyi Uygulama Örneği

Fenerbahçe Spor Kulübü Medya Grubu ile Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Çalışması

Toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliği, yalnızca bireysel farkındalıkla değil, kurumsal düzeyde sorumluluk almakla mümkün olur. Spor medyasında cinsiyet eşitliğini sağlamak için hem içerik üretim süreçlerinde hem de ekip yapılanmalarında dönüşüm şarttır.

Bu doğrultuda, HeForShe ve Fenerbahçe Spor Kulübü'nün **Tüpraş**'ın desteğiyle yürüttüğü "Türkiye'de Sporda ve Spor Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi" kapsamında Fenerbahçe Spor Kulübü Medya Grubu çalışanları ile gerçekleştirilen atölye çalışmalarında toplumsal cinsiyet duyarlı spor haberciliğine yönelik temel prensipler belirlenmiştir. Katılımcılar, kendi deneyimlerinden yola çıkarak hem bireysel hem de kurumsal düzeyde uygulanabilir ortak ilkeler oluşturmuştur.

- 1 Spor haberlerinde kadınlara ve erkeklere eşit süre, dengeli bir sıralama ile verilmelidir.
- 2 Kadın- erkek sporcu ayırmaksızın, tüm sporcular için kapsayıcı ve eşitlikçi bir dil kullanılmalıdır.
- 3 Amatör spor branşları ve profesyonel spor branşlarına eşit haber süresi verilmelidir.
- 4 Tüm branşlara toplumsal cinsiyet duyarlı aynı özen gösterilmelidir.
- 5 Sosyal medya içeriklerinde, kadın ve erkek sporcuların temsilde eşitlik sağlanmalıdır.
- 6 Her yaştan, branştan kadın ve erkek sporcuları rol modeller olarak görünür kılmak gereklidir.
- 7 Kadın sporcular ve erkek sporcular için aynı kamera açılarının kullanılması uygundur.
- 8 Spor haberciliğinde, haber ve sosyal medya içerik üreticisi kadın çalışanların sayısının artırılması desteklenmelidir, talep edilmelidir.
- 9 Kadın medya çalışanlarının, sunucu, spiker gibi toplumsal cinsiyete dayalı görevlerde çalışmalarının dışında, kamera operatörü, fotoğrafçı, grafiker, sosyal medya içerik yöneticisi gibi görevlerde çalışmaları desteklenmelidir.
- 10 Haber kaynaklarında toplumsal cinsiyet eşitliği gözetilmelidir.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Kontrol Listem

Aşağıdaki kontrol listesi, spor haberciliğinizin toplumsal cinsiyet duyarlılığı açısından ne kadar dengeli olduğunu değerlendirmenize yardımcı olacaktır. **“Evet” sayınız ne kadar yüksekse, o kadar kapsayıcı bir habercilik anlayışına sahipsiniz.**

#		EVET	HAYIR
01	Spor haberlerinde kadınlara ve erkeklere eşit süre, dengeli bir sıralama ile veriyorum.	☐	☐
02	Kadın- erkek sporcu ayırmadan, tüm sporcular için kapsayıcı ve eşitlikçi bir dil kullanıyorum.	☐	☐
03	Amatör spor branşları ve profesyonel spor branşlarına eşit haber süresi veriyorum.	☐	☐
04	Tüm branşlara toplumsal cinsiyet duyarlı aynı özeni gösteriyorum.	☐	☐
05	Sosyal medya içeriklerinde, kadın ve erkek sporcuların temsilde eşitliğe dikkat ediyorum.	☐	☐
06	Her yaştan, branştan kadın ve erkek sporcuları rol modeller olarak görünür kılmaya gayret ediyorum.	☐	☐
07	Kadın sporcular ve erkek sporcular için aynı kamera açılarının kullanılmasına gayret ediyorum.	☐	☐
08	Spor haberciliğinde, haber ve sosyal medya içerik üreticisi kadın çalışanların sayısının artırılması için girişimlerde bulunuyorum.	☐	☐
09	Kadın medya çalışanlarının, sunucu, spiker gibi toplumsal cinsiyete dayalı görevlerde çalışmalarının dışında, kamera operatörü, fotoğrafçı, grafiker, sosyal medya içerik yöneticisi gibi görevlerde çalışmalarını destekliyorum.	☐	☐
10	Haber kaynaklarında toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeterek seçim yapıyorum.	☐	☐
Toplam		☐	☐

Sonuç: Ne kadar çok “Evet” işaretlediyseniz, spor haberciliğiniz o kadar toplumsal cinsiyet duyarlıdır! Tebrikler!



Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Prensiplerim

Bu el kitabının ışığında, kendi çalışma alanınızda uygulamak istediğiniz üç temel ilkeyi belirleyin. Medyada üstlendiğiniz görev çerçevesinde, toplumsal cinsiyet duyarlılığınızı artıracak prensipleri kendi ifadelerinizle not edin.



KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

[Cambridge University Press. Language, Gender and Sport. Part of the Cambridge Papers in ELT series. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. \[PDF\]](#)

[European Institute for Gender Equality. Toolkit on Gender-sensitive Communication. EIGE, Nov. 2019. \[PDF\].](#)

[Getty Images. Guidelines for Women & Girls in Sport. Getty Images, 2022. \[PDF\]](#)

[Bora, A., İnce, Ş. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, HÜKSAM, 2021. \[PDF\]](#)

[International Federation of Journalists Guidelines for covering women politicians, 2024 \[PDF\].](#)

[IOC International Portrayal Guidelines 2024 Edition Olympic Committee- Gender-equal, Fair and Inclusive Representation in Sport, 2024. \[PDF\]](#)

[OHCHR. Gender Stereotypes and Stereotyping and Women's Rights. United Nations Human Rights Office of the Commissioner, Sept. 2014. \[PDF\].](#)

[UNESCO. Gender Equality in Sports Media. UNESCO, 24 July 2019. \[Webpage\].](#)

[UN WOMEN. Gender-inclusive language guidelines: Promoting gender equality through the use of language. UN Women, Nov. 2022. \[PDF\].](#)

[UN WOMEN. Toplumsal Cinsiyet Duyarlı Spor Kurumu Rehberi. 2021 \[PDF\]](#)

[World Health Organization. Defining Sexual Health. 2024 \[Webpage\]](#)

UN WOMEN (BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADIN BİRİMİ), KADIN HAKLARINI VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ İLERLETMEK VE TÜM KADINLAR VE KIZ ÇOCUKLARININ GÜÇLENMESİNİ SAĞLAMAK AMACIYLA KURULMUŞTUR.

Birleşmiş Milletler'in toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki lider kuruluşu ve Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun sekretaryası görevini yerine getiren UN Women; yasaları, kurumları, davranışları ve hizmetleri eşitlikten yana dönüştürerek toplumsal cinsiyete dayalı uçurumu ortadan kaldırmayı ve tüm kadınlar ile kız çocukları için eşit bir dünya kurmayı hedeflemektedir. UN Women, hükümetler, kadın hareketleri ve özel sektörle yürüttüğü ortaklıklar ile Birleşmiş Milletler sistemi içindeki koordinasyon yetkisi sayesinde, elde edilen ilerlemenin kalıcı olmasını sağlamaktadır. UN Women, kadınlar ve kız çocukları için dört öncelikli alanda ilerleme kaydedilmesine katkı sunmaktadır:

- liderlik,
- ekonomik güçlenme,
- şiddetten arınmış bir yaşam,
- barış, güvenlik ve insani yardım süreçlerine katılım.

UN Women, her zaman ve her yerde kadınların ve kız çocuklarının haklarını küresel ilerlemenin merkezinde tutar. Çünkü toplumsal cinsiyet eşitliği yalnızca işi değil; aynı zamanda kimliğinin bir parçasıdır.



HeForShe Türkiye



BM KADIN BİRİMİ TÜRKİYE OFİSİ

Park Oran Ofis Turan Güneş Bulvarı No: 180Y/58

06450, Oran, Çankaya, Ankara Türkiye

infoturkiye@unwomen.org

+90 312 987 07 77

UN Women Türkiye

